

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
Інституту історії України НАН України
академік НАН України
Валерій СМОЛІЙ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО І СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОПРАЦЮВАННЯ
ДЖЕРЕЛ**

**підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому (освітньо-науковому) рівні
на здобуття ступеня: доктор філософії (PhD)
за спеціальністю: 032 «Історія та археологія»
галузі знань: 03 «Гуманітарні науки»**

Розглянуто та затверджено

На засіданні Вченої ради Інституту

від «23» чудне 2025 року протокол № 11

Київ – 2025

Розробник силябусу: О. Ковалевська

Гарант освітньої програми: В. Томозов

**НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО І СУЧАСНІ
ТЕХНОЛОГІЇ ОПРАЦЮВАННЯ ДЖЕРЕЛ**

Нормативні навчальні дисципліни.

Дисципліни професійної підготовки

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Освітній рівень: третій рівень освіти (доктор філософії)

РОЗРОБНИК СИЛАБУСУ, ВИКЛАДАЧ: Ковалевська Ольга Олегівна,
доктор історичних наук, професор, провідний науковий співробітник
відділу спеціальних галузей історичної науки та електронних
інформаційних ресурсів Інституту історії України НАН України

Тел. роб. (+38044) 279 13 89

E-mail: o.kovalevska2017@gmail.com

Персональні профілі та сторінки web-ресурсів:

<http://irbis-nbuv.gov.ua>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZTdUfjoAAAAJ&hl=uk>

<http://resource.history.org.ua/person/0000186>

<https://orcid.org/0000-0003-4857-3388>

3 2025 р.

ВИКЛАДАЧ: Кашеварова Наталія Григорівна, доктор історичних наук,
старший науковий співробітник відділу спеціальних галузей історичної
науки та електронних інформаційних ресурсів Інституту історії України
НАН України

Тел. роб. (+38044) 278 12 34

E-mail: nataliya.kashevarova@gmail.com

Персональні профілі та сторінки web-ресурсів:

<http://resource.history.org.ua/person/0000578>

<https://scholar.google.com/citations?user=sJozUysAAAAJ&hl=uk>

<http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0021499>

<https://orcid.org/0000-0003-2426-0440>

<https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAU-9661-2020>

<http://www.scopus.com/inward/authorDetails.url?authorID=57224636106&partnerID=MN8TOARS>

<https://nas.academia.edu/NataliyaKashevarova>

ВИКЛАДАЧ: Хромова Ірина Костянтинівна, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу спеціальних галузей історичної науки та електронних інформаційних ресурсів Інституту історії України НАН України

Тел. роб. (+38044) 278 12 34

E-mail: khromova_i@ukr.net

Персональні профілі та сторінки web-ресурсів:

<http://resource.history.org.ua/person/0000645>

<https://orcid.org/0000-0003-2173-7071>

<https://nas.academia.edu/IrynaKhromova>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=PjjjIgwAAAAJ&hl=en&oi=sra>

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 5 кредитів ECTS

Аудиторних занять: 62 академічних годин (20 лекцій і 6 семінарів по 2 академічні години; дві модульні контрольні – 4 години, консультація, залік та іспит – 6 академічних годин)

Самостійна робота слухачів курсу: 88 години.

Форма підсумкового оцінювання: залік, іспит.

АНОТАЦІЯ

1. Анотація курсу

Навчальний курс «Джерелознавство і сучасні технології опрацювання джерел» розрахований на слухачів (аспірантів), які мають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра.

Курс складається із двох змістовних модулів та побудований за вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Навчальний курс безпосередньо пов'язаний з навчальними курсами «Джерелознавство історії України», «Джерелознавство всесвітньої історії», а також «Історичне джерелознавство», є продовженням фахової освіти та передбачає поглиблення отриманих знань та вмінь.

Мета навчальної дисципліни: формування уявлення здобувачів ступеня доктора філософії про сучасний рівень розвитку наукових знань в галузі теоретичного та практичного джерелознавства від давніх часів до сьогодення, усвідомлення теоретико-методологічної ролі джерел у процесі дослідження історії.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити здобувачів із загальними питаннями теорії та методології джерелознавства, основними видами історичних джерел, прийомами їх виявлення, аналізу та використання, сформулювати вміння та практичні навички роботи з ними, а також продемонструвати сучасні технології опрацювання різних видів джерел.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно з ОНП	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК2	Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук (філософії науки та культури, педагогіки, біології, медицини, антропології, мистецтвознавства, демографії тощо).
ЗК 3	Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних проблем, глибинного усвідомлення суспільних процесів, причино-наслідкових зв'язків.
ЗК 4	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності; володіти основними методами і засобами набуття, зберігання та обробки інформації; знаходити необхідну інформацію, критично її осмислювати, порівнювати та аналізувати з метою визначення рівня її вірогідності; користуватися бібліотечними та архівними фондами як традиційними, так і електронними.
ЗК 6	Здатність виявляти, формулювати і розв'язувати дослідницькі проблеми, приймати обґрунтовані рішення та створювати алгоритм їхнього втілення у практику.
ЗК 7	Здатність до наукового пошуку; володіння необхідним дослідницьким інструментарієм; адекватного висвітлення та оцінювання історичних знань.
Фахові компетентності (ФК)	

ФК 2	Володіння сучасною науковою термінологією, глибинне розуміння змісту фахових термінів.
ФК 3	Знання з філософії історії, зокрема розуміння сутності історичних теорій щодо реконструкції минулого людства, обізнаність з основними науковими напрямками та науковими школами.
ФК 4	Навички із застосування спеціального інструментарію з метою відбору, аналізу, інтерпретації історичних джерел, верифікації наведеної в них інформації.
ФК 5	Вміння орієнтуватися в системі збереження архівних документів, спеціальні знання з історії функціонування державної машини та особливостей діловодства різних країн в різні історичні періоди, що дозволяє виявити необхідну для дослідження джерельну базу.
ФК 6	Вміння застосовувати під час дослідження класичні та сучасні наукові методи, зокрема історичні та міждисциплінарні, адекватно визначати методiku дослідження відповідно до висунутих завдань та сформульованих цілей.
ФК 9	Здатність визначати вплив соціокультурного середовища, політичної системи на формування особистості та роль особистості в історії.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН 1	Вільне володіти всім арсеналом знань про минуле людства, закони і тенденції розвитку суспільства, інструменти та практики його вивчення.
ПРН 2	Знати основні теорії, ідеї, концепції, напрямки історичних досліджень як класичних, так і новітніх, зокрема локальної

	історії, регіоналістики, просопографії, усної історії, інтелектуальної історії тощо.
ПРН 3.	Опанувати сучасну термінологічну систему та понятійний апарат історичної науки і соціогуманітаристики.
ПРН 4	Уміти збирати, опрацьовувати та зберігати наукову інформацію за допомогою сучасних інформаційних технологій.
ПРН 5	Уміти відбирати, аналізувати, класифікувати джерела для здійснення наукового дослідження, визначати рівень їхньої достовірності та інформативності, верифікувати наведені в них відомості.
ПРН 6	Втілювати в історичному дослідженні вже існуючі теоретичні розробки, визначати наявні проблеми, шукати шляхи їхнього розв'язання.
ПРН 8	Уміння обирати методологічний інструментарій та стратегічні підходи відповідно до особливостей наукового дослідження, його мети та завдань, розглядати проблему.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Тематичний план

№з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари, підсумковий модульний контроль (контрольні роботи) та залік/іспит	Самостійна робота
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади сучасного джерелознавства					
1	Предмет і задачі джерелознавства.	9	2	2	5
2	Джерелознавство й історичне пізнання.	6	2	-	4
3	Історичне джерело й історичний факт. Історичне джерело як носій соціальної інформації.	6	2	-	4
4	Поняття джерела в теоріях історичного пізнання.	10	2	2	6

5	Історичне джерело в світлі вчення про інформацію.	6	2	-	4
6	Еволюція історичних джерел та її чинники.	6	2	-	4
7	Джерелознавство і спеціальні історичні дисципліни.	6	2	-	4
8	Наукова класифікація джерел як теоретико-методологічна процедура і метод опанування джерельним матеріалом.	6	2	-	4
9	Класифікаційні схеми та їхнє застосування в історичних дослідженнях.	9	2	2	5
10	Джерелознавство й історичне	6	2	-	4

	дослідження.				
	Модульний контроль (контрольна робота)	2	-	2	-
Всього за модуль 1		72	20	8	44
	Проміжний підсумковий контроль (залік)	2	-	2	-
Модуль 2. Практика джерелознавчих студій: традиції та інновації					
11	Співвідношення методології джерелознавства й історії.	6	2	-	4
12	Основні принципи джерелознавчого аналізу.	6	2	-	4
13	Традиційні та інноваційні методи джерелознавчого аналізу в конкретно-історичних дослідженнях.	10	2	2	6
14	«Комп'ютерне джерелознавство»	6	2	-	4

	: проблеми понятійно- категоріального апарату.				
15	Інформаційні технології в історичних дослідженнях.	6	2	-	4
16	Основні стадії роботи дослідника з джерелом.	9	2	2	5
17	«Діалог» історика та джерела: проблема підвищення інформативної віддачі історичного джерела.	6	2	-	4
18	Принцип формування джерельної бази історичного дослідження в світлі методологічної та світоглядної	9	2	2	5

	позиції історика.				
19	Нові методи та технології опрацювання історичних джерел.	6	2	-	4
20	Опрацювання результатів техніко-технічних експертиз та комп'ютерного аналізу. Особливості їх інтерпретації.	6	2	-	4
<i>Підсумковий модульний контроль (контрольна робота)</i>		2	-	2	-
Всього за модуль 2		72	20	8	44
<i>Підсумковий контроль (консультація та іспит)</i>		4	-	4	-
Разом за курс		150	40	22	88

№ з/п	Теми семінарів	Кількість годин
Модуль 1		
Семінар 1	<p style="text-align: center;">Методика пошуку, опрацювання і використання історичних джерел</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1. Поняття методики історичного джерелознавства. Етапи роботи з джерелами. Методика пошуку та виявлення джерел.</p> <p>2. Дослідження джерел. Джерелознавча критика. Перехід до аналітичної критики як початок наукового використання досліджених джерел.</p> <p>3. Методика роботи з масовими джерелами</p>	2
Семінар 2	<p style="text-align: center;">Проблеми комп'ютерного джерелознавства</p> <p>1. Виникнення нового напрямку джерелознавства.</p> <p>2. Особливості понятійно-категоріального апарату.</p> <p>3. Основні завдання комп'ютерного джерелознавства.</p> <p style="text-align: center;">Рекомендована література:</p>	2

	<p>1. <i>Бєлова Є.Б., Бородкін Л.І., Гарськова І.М., Ізместьєва Т.Ф., Лазарєв В.В.</i> Історична інформатика, М., 2006.</p> <p>2. <i>Методи кількісного аналізу текстів нарративних джерел.</i> М., 2003.</p> <p>3. <i>Від Нестора до Фонвізіна. Нові методи визначення авторства / Под ред. Л.В. Мілова,</i> М., 2004.</p> <p>4. <i>Сидорця В.М., Баликіна Є.М.</i> Історична інформатика. Мн., 2008.</p>	
Семінар 3	<p align="center">Застосування нових технологій при опрацюванні візуальних джерел</p> <p align="center">План</p> <p>1. Науково-технічні експертизи.</p> <p>2. Особливості опрацювання кінофотодокументів із застосуванням сучасних комп'ютерних технологій.</p> <p>3. Інтерпретації результатів опрацювання джерел в історичних, соціологічних та культурно-антропологічних дослідженнях.</p>	2
Модуль 2		
Семінар 4	<p align="center">Електронне джерело та методологічні проблемийого опрацювання</p> <p align="center">План</p>	2

	<p>Визначення електронного джерела. Класифікація електронних джерел. Проблеми каталогізації та опрацювання електронних джерел.</p> <p style="text-align: center;">Рекомендована література:</p> <p>1. Антоненко І.П., Баркова О.В. Каталогізація електронних ресурсів: Науково-методичний посібник / Наук. ред. О. В. Воскобойнікова-Гузева. НАН України. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. К., 2007. 117 с.</p> <p>2. Папакін Г.В. Сучасна українська інтернет-археографія: основні форми та джерела електронних публікацій // Український історичний журнал. 2010. № 5. С. 153–166. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2010_5_153</p> <p>3. Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Збірка наукових праць. – Число 25: Електронні інформаційні ресурси / Ред. кол.: Г. В. Боряк (відп. ред.), В. В. Томазов (заст. відп. ред.), І. Н. Войцехівська, М. Ф. Дмитрієнко, Г. В. Папакін, І. К. Хромова (відп. секр.). НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2015. 260 с.</p>	
Семінар 5	<u>Технологія опрацювання інформації друкованих</u>	

	<p style="text-align: center;"><u>та електронних інформаційних джерел</u></p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>Поняття «фонд електронних документів».</p> <p>Особливості формування фонду електронних документів.</p> <p>Електронний спосіб аналізу та компонування інформації для проекту.</p> <p style="text-align: center;">Рекомендована література:</p> <p>1. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / [О.С. Онищенко, Л.А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. К.: НБУВ, 2011. 235 с.</p>	
Семінар 6	<p style="text-align: center;">Наукові інтерпретації традиційних та електронних джерел</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1. Сучасні методи інтерпретації археологічних джерел.</p> <p>2. Особливості сучасних інтерпретацій писемних джерел.</p> <p>3. Інформаційний потенціал зображальних та візуальних джерел.</p> <p style="text-align: center;">Рекомендована література:</p>	2

	<p>1. Інтерпретація археологічних джерел: здобутки та виклики. Матеріали наукової конференції молодих вчених. К.: Стародавній світ, 2017. 168 с.</p> <p>2. Ковалевська О.О. Зображення крізь віки: іконографія козацької старшини XVII–XVIII ст. В 2-х ч. Ч. 1: Монографія / НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2014. 314 с.</p>	
Підсумковий модульний контроль	Контрольні роботи	4
Проміжний підсумковий контроль	Залік	2
Підсумковий контроль	Консультація та іспит	4

Самостійна робота здійснюється у вигляді опрацювання лекційного матеріалу, додаткової літератури задля кращого засвоєння ідей, положень, концептів та фактажу навчального курсу.

ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності аспіранта за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Вид роботи	Кількість балів за один вид роботи	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів за курс
<i>Лекції</i>	1	Аспірант відвідує лекційне заняття, якісне веде конспект лекції	За лекції – 20
	0	Аспірант не відвідує лекцію	
<i>Практичне заняття (семінари)</i>	2	Аспірант ставить змістовні запитання, висловлює аргументовані зауваження, бере участь у дискусії	За практичні заняття (семінари) – 12
	1	Аспірант ставить запитання, але не висловлює аргументованих зауважень та/або не бере участі в дискусії	
	0	Пасивна участь у практичному занятті	
<i>Контрольні (модульні роботи)</i>	4	Аспірант надав вичерпні відповіді на всі питання контрольної роботи, продемонстрував глибоке знання матеріалу	За контрольні роботи – 8
	3	Аспірант надав вичерпні	

		<p>відповіді на всі питання контрольної роботи, але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки.</p>	
	1-2	<p>Аспірант відповів не на всі питання контрольної роботи, не засвоїв необхідний матеріал.</p>	
	0	<p>Аспірант не відповів на жодне питання контрольної роботи чи не з'явився на контрольну роботу.</p>	
Залік		<p>Аспірант демонструє глибокі знання, дає вичерпну відповідь на питання, винесені на залік.</p>	30
Іспит		<p>Аспірант демонструє глибокі знання, дає вичерпну відповідь на екзаменаційні та додаткові питання, впевнено аргументує свою позицію.</p>	30

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Модулі	I	II
Лекції	0-10	0-10
Семінари	0-6	0-6
Контрольні (модульні) роботи	0-4	0-4
Робота за модулями	0-20	0-20
Проміжний підсумковий контроль (залік)	0-30	
Підсумковий контроль (іспит)		0-30
Всього за курс	0-100	

**Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-
бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну
шкалу
та шкалу ECTS**

Рейтинговий показник	Оцінка за ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		

64-74	D (задовільно)	задовільно	
60-63	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1-34	F (неприйнятно)	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до іспиту) становить 35 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 35 балів) аспірант зобов'язаний повторно пройти курс навчання із зазначеної дисципліни. У разі отримання оцінки «незадовільно» аспірант має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії аспірант може обрати повторне вивчення дисципліни.

ФОРМА ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань з метою перевірки рівня засвоєння слухачами певних тем навчальної програмивідбувається під час проведення семінарськихзанять. Формами поточного контролю з дисципліни «Джерелознавство і сучасні технології опрацювання джерел» є опитування, аналіз пропонованих для ознайомлення наукових статей і монографій, дискусії щодо викладених у них проблем. Поточний контроль передбачає оцінювання відповідно до критеріїв, викладених у «Порядку і критеріях оцінювання».

Підсумковий контроль передбачає дві контрольні (модульні) роботи, залік та іспит. Контрольні роботи відбуваються у письмовому форматі, а залік та іспит у форматі усної співбесіди в очному режимі чи режимі відеоконференції. На контрольну роботу виносяться питання, що обговорювалися під час семінарських занять. На залік та іспит виносяться питання із запропонованого нижче переліку. За потреби ставляться додаткові/уточнюючі питання з обсягу навчального курсу.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Джерелознавчі проблеми історії України.
2. Джерелознавство в системі історичної науки.
3. Основні компоненти історичного джерелознавства.
4. Спеціальні історичні дисципліни в структурі джерелознавства.
5. Джерельна база історичних досліджень.
6. Класифікація джерел з історії України.
7. Загальний огляд речових джерел із української історії.
8. Нумізматичні джерела.
9. Архітектурні пам'ятки.

10. Предмети озброєння.
11. Предмети одягу.
12. Графічні книжкові зображення.
13. Жанрові та історичні зображальні джерела.
14. Кінофотовідеодокументи (аудіовізуальні).
15. Картографічні джерела.
16. Загальний огляд усних джерел.
17. Загальна характеристика лінгвістичних джерел.
18. Загальний огляд писемних джерел.
19. Літописи як історичне джерело.
20. Актіві та діловодні документи.
21. Статистичні джерела.
22. Матеріали соціологічних досліджень.
23. Періодична преса як історичне джерело.
24. Джерела особового походження.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Основні етапи розвитку джерелознавства.
2. Закономірності джерелознавства як спеціальної галузі історичної науки.
3. Основні завдання історичного джерелознавства.
4. Спеціальні історичні дисципліни в структурі джерелознавства.
5. Основні етапи існування історичного джерела.
6. Суть і значення джерельної бази історичних досліджень.
7. Основні етапи розвитку методики джерелознавства.
8. Значення методики бібліографічного пошуку опублікованих джерел.
9. Використання науково-довідкового апарату архівів для пошуку джерел.

10. Групи методів джерелознавчої критики.
11. Основні елементи джерелознавчого аналізу.
12. Методика встановлення справжності джерела.
13. Встановлення часу, місця, обставин походження джерела.
14. Поняття класифікації джерел, її завдання і значення.
15. Класифікаційні ознаки і критерії класифікації джерел.
16. Основні схеми і методи класифікації джерел.
17. Поняття і структура джерелознавчої критики.
18. Атрибуція історичних джерел.
19. Філологічна критика джерел і тлумачення його змісту.
20. Предмет історичного джерелознавства.
21. Найважливіші функції історичного джерелознавства.
22. Різновиди джерельної інформації.
23. Основні складові історичного джерела.
24. Принципи класифікації джерел.
25. Типолого-видова класифікація джерел: суть і особливості.
26. Основні типи і види видань історичних джерел.
27. Текстологія: поняття і завдання.
28. Вивчення історії тексту і етапів його розвитку.
29. Особливості класифікації писемних джерел.
30. Поняття методики історичного джерелознавства.
31. Методи джерелознавчого дослідження.
32. Методика пошуку та виявлення джерела.
33. Аналітична критика історичного джерела.
34. Розкрити зміст методики інтеграції джерела.
35. Синтетична критика джерел.
36. Обґрунтувати значення структури джерелознавства.
37. Особливості вивчення та використання історичного джерела.
38. Пошук видань історичних джерел з допомогою бібліографічних даних.
39. Методика датування історичних джерел.

40. Особливості кінофотодокументів як фіксаторів інформації.
41. Науково-технічні методи опрацювання джерел та інтерпретація результатів.
42. Візуальні джерела та системи розпізнавання облич FRS.
43. Поняття електронного джерела. Його місце і роль в комп'ютерному джерелознавстві.
44. Особливості опрацювання електронних джерел.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Слухач зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, не запізнюватися. У разі дистанційних занять – завчасно перевіряти готовність технічних засобів, пристроїв та програмних продуктів до занять.

У разі відсутності: через хворобу – аспірант зобов'язаний надати відповідний документ гаранту освітньо-наукової програми, через поважні особисті чи родинні обставини – пояснювальну записку на ім'я гаранта освітньо-наукової програми.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робіт має відповідати вимогам «Положення про дотримання академічної доброчесності науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Інституті історії України НАН України» <http://history.org.ua/uk/post/50146> (наказ № 2/1-од від 2.01.2024 року).

Додаткова рекомендована література

1. «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. № 2939-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
2. «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05 липня 1994 р. № 80/94-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>
3. A Companion to Digital Humanities, ed. Susan Schreibman, Ray Siemens, John Unsworth. Oxford: Blackwell, 2004. URL: <https://companions.digitalhumanities.org/DH>
4. Boonstra, Onno; Breure, Leen; Doorn, Peter. Past, present and future of historical information science. DANS, 2006. 132 p. URL: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/34839>
5. Cohen D.J. Digital History: A Guide to Gathering, Preserving, and Presenting the Past on the Web. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2006.
6. Антоненко І.П., Баркова О.В. Каталогізація електронних ресурсів: Науково-методичний посібник / І.П. Антоненко, О.В. Баркова; Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Київ: НБУВ, 2007 115с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0007661Ukrainian>
7. Богдашина О. М. Джерелознавство історії України: питання теорії, методики, історії. Харків: "Видавництво САГА", 2010.
8. Бондаренко Г. Історичне пізнання : питання теорії і практики. Луцьк, 1998.
9. Боряк Г.В., Папакін Г.В. Відкриті енциклопедичні гуманітарні ресурси в Інтернеті: сучасний стан і проблеми функціонування // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Зб. наук. пр. К.: Інститут історії України, 2013. Число 21. Електронні інформаційні ресурси. С. 73–89.
10. Воронов В. І. Джерелознавство історії України. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського університету, 2003.
11. Джерелознавство історії України. Довідник. К., 1998.
12. Забезпечення збереженості цифрових аудіовізуальних документів Національного архівного фонду: метод. рекомендації / Держ. арх. Служба України, Укр. наук.-дослід. ін-т арх. справи та документознавства; уклад.:

- Л. В. Дідух, В. В. Міхалко, Є. М. Чорноморець. Київ, 2024. 182 с. та ін.
<https://archives.gov.ua/ua/new-metodychni-rekomendacziyi>
13. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник / В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. Г. Слюсаренко та ін. К.: Вища шк., 2002.
 14. Історичне джерелознавство / Авт.: Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко, Б. І. Корольов, М. Г. Палієнко; Гол. ред. С. В. Головка. К.: Либідь, 2002.
 15. Історія в термінах і поняттях: довідник / За загал. ред. Орлової Т. В. Вишгород: ПП Сергійчук М. І., 2014.
 16. Калакура Я. С. Джерелознавство історичне // Енциклопедія Сучасної України / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007.
 17. Копанєва В. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету / Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. К., 2009. С. 3. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/books/2009/09kvoiri.pdf>
 18. Куліков В.О. Нові інформаційні технології в історичних дослідженнях / В.О. Куліков // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Сер.: Історія. 2007. № 762. С. 217 – 228. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/items/b016d51c-1fcd-460b-a01e-b0b4cc3ee7ba>
 19. Папакін Г. «Цифровий поворот» у джерелознавстві: реальність, перспектива чи ілюзія?» УІЖ. №1, 2021. С. 153–155. DOI: 10.15407/uhj2021.01.153
 20. Папакін Г. В. Сучасна українська інтернет-археографія: основні форми та джерела електронних публікацій // Український історичний журнал. 2010. № 5. С. 153–166. URL: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2010_5_153
 21. Папакін Г. Досвід електронної публікації історичних джерел в США та Західній Європі: короткий огляд (1971–2010) // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Електронні інформаційні ресурси. Зб. наук. праць. К., НАН України, Інститут історії України, 2015. Число 25. С. 77–90.
 22. Папакін Г. Сучасна електронна археографія: предмет, специфіка, складові, стан дослідження. // Спеціальні історичні дисципліни: питання

- теорії та методики. Зб. наук. пр. К.: Інститут історії України, 2013. Число 21. Електронні інформаційні ресурси. – С. 4 –60.
23. Папакін Г. Сучасне джерелознавство: статус і роль в українській соціогуманітаристиці // Український історичний журнал. 2024. Число 2. С. 183–211.
 24. Папакін Г.В. ЕЛЕКТРОННІ ДЖЕРЕЛА [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Україна—Українці. Кн. 2 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2019. 842 с. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=2>
 25. Питання інформатизації НАН України. Нормативні акти НАН України // Національна академія наук України: офіційний веб-сайт. URL: <https://intranet.nas.gov.ua/infrastructures/Legaltexts/rubrics/Pages/inform.aspx>
 26. Підгаєцький В. Основи теорії та методології джерелознавства з історії України ХХ ст. Дніпропетровськ: Видавництво Дніпропетровського ун-ту, 2001.
 27. Порядок використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 року № 749 // ІПС «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/749-2018-п#Text>
 28. Порядок державного обліку документів Національного архівного фонду : затв. наказом Міністерства юстиції України від 27 вересня 2013 року 31 № 2045/5 // ІПС «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-13>
 29. Порядок передавання кіно-, відео-, фото-, фонодокументів на постійне зберігання : затв. наказом Міністерства юстиції України від 19 липня 2016 року № 1962/5 // ІПС «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1000-16#Text>
 30. Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання : затв. наказом Міністерства юстиції України від 11 листопада 2014 року № 1886/5 // ІПС «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14>
 31. Правила організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях : затв. наказом Міністерства

юстиції України від 18 червня 2015 року № 1000/5 // ІПС «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15>

32. Правила роботи архівних установ України : затв. наказом Міністерства юстиції України від 08 квітня 2013 року № 656/5 // ІПС «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0584-13>
33. Приходько Я. Текст як факт соціальної комунікації (джерелознавство в системі інтелектуальної історії) // Ейдос. 2005. 1. С. 77–82.
34. Про авторське право і суміжні права: ЗУ (зі змінами). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
35. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05 жовтня 2017 року № 2155-VIII (зі змінами) // ІПС «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> .
36. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV (зі змінами) // ІПС «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=851-15>
37. Про інформацію: ЗУ від 02.10.92. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
38. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24 грудня 1993 року № 3814-XII (зі змінами) // ІПС «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>
39. Про Національну програму інформатизації: ЗУ від 01.12.2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>
40. Про цифровий контент та цифрові послуги: ЗУ від 10.08.2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text>
41. Святець Ю. А. Цифрові джерела в дослідницьких практиках істориків: теоретико-методологічний аспект. Універсум історії та археології. 2019. Vol. 2(27). Issue 1, pp. 47–68. doi 10.15421/26190105. URL: <http://www.uha.dp.ua>
42. Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. 2013. № 21. URL: http://history.org.ua/JournALL/sid/sid_2013_21/sid_2013_21.pdf
43. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в

діловодстві, електронного міжвідомчого обміну : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 55 // ІПС «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-п>.

44. Ярошенко Т. О. Цифрова гуманітаристика: нова галузь знань чи "молоде вино в старих міхах"? (До питання концепції, методології, історії, основних центрів і проектів, дискусій довкола). Розділ 6. - Культура і мистецтво ХХІ століття: полілог сучасної гуманітаристики : колект. монографія / відп. ред. Л. П. Бойко. Київ : Видавничий центр КНУКіМ, 2023. С.168-208. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/26440>

Лист погодження

Силабус оновлено у 2025 р.:

Викладач

Наталія КАШЕВАРОВА

Викладач

Ірина ХРОМОВА

Силабус погоджено:

Гарант освітньої програми

Валерій ТОМОЗОВ
